

העותרים

נ ג ד

1. מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית

2. שר הביטחון

3. ראש המינהל האזרחי

על ידי פרקליטות המדינה

משרד המשפטים, ירושלים

טלפון: 073-3925590 ; פקס': 02-6467011

המשיבים

הודעת עדכון מטעם המשיבים

1. בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 30.3.26, ולארכות שניתנו, מתכבדים המשיבים להגיש הודעה מעדכנת מטעמם, כדלקמן.

2. כזכור, עניינה של העתירה בבקשת העותרים למתן צו על תנאי המורה למשיבים ליתן טעם:

א. מדוע לא יאפשרו לעותרים 1-6 לשוב לבתיהם, ויכוננו מנגנון שיאפשרו זאת ליתר התושבים העקורים ממחנות הפליטים ג'נין, נור-א-שמס וטול כרם וסביבתם;

ב. יפעלו על מנת לוודא מילוי צרכיהם ההומניטריים עד למועד חזרתם".

3. ביום 3.2.26 הגישו המשיבים את תגובתם המקדמית לעתירה (להלן: **התגובה המקדמית**). המשיבים עמדו בתגובתם בהרחבה רבה על טעמי דחיית העתירה, הן במישור העובדתי והן במישור המשפטי. בתוך כך, המשיבים הניחו בפני בית המשפט הנכבד תשתית עובדתית מפורטת באשר לצרכי הביטחון המובהקים העומדים ביסוד מבצע "חומת ברזל" וההכרח לפעול בצורה נחושה ועיקשת נגד תשתיות הטרור שהכו שורש במחנות הפליטים בצפון השומרון.

4. ביום 30.3.26 נדונה העתירה בפני בית המשפט הנכבד. בתום הדיון, שכלל אף דיון חסוי בהשתתפות גורמי הביטחון, הורה בית המשפט הנכבד למשיבים להגיש הודעת עדכון עד ליום 1.7.26, אשר לאחריה יוחלט על המשך הטיפול בעתירה. כעת, ולאחר שמועד ההגשה נדחה לבקשת המשיבים, מוגשת הודעת העדכון דן.

5. בתמצית, המשיבים יבקשו לעדכן את בית המשפט הנכבד כי בחינה עתית שערך מפקד פיקוד המרכז ביחס לנחיצות המשך שהיית כוחות צה"ל במחנות הפליטים ולמניעת חזרת תושביהם לבתייהם, העלתה כי לא חל שינוי מהותי בנסיבות הביטחוניות אשר עמדו ביסוד עמדת המשיבים כפי שהוצגה בתגובה המקדמית; וכי התנאים המבצעיים שיאפשרו את יציאת כוחות צה"ל מן המחנות טרם הבשילו. על-כן, צרכי הביטחון אינם מאפשרים, בעת הנוכחית, את חזרת התושבים למקום.

עמדה זו נסמכת, בראש ובראשונה, על כך שגם בחלוף פרק הזמן האמור, כוחות הביטחון ממשיכים לאתר אמצעי לחימה ומטענים בשטח המחנות, ונדרשים להוסיף ולפעול על מנת להבטיח שליטה מבצעית בהם לטווח הארוך, תוך מניעת התבססות מחודשת של גורמי הטרור. מעבר לכך, הכוחות המוצבים במחנות ממשיכים להיות נתונים לאיומים ביטחוניים מגוונים, אשר אף התממשו בחלקם בתקופה שחלפה מאז מועד הדיון בעתירה, ואשר מחייבים, לעמדת מפקד פיקוד המרכז, את המשך תוקפן של מגבלות התנועה החלות במרחב.

6. בצד זאת, המשיבים יבקשו לעדכן כי המנהל האזרחי ממשיך לעקוב אחר צרכיהם ההומניטריים של תושבי מחנות הפליטים, ובהם העותרים, וכי בדיקה זו העלתה שאלו ממשיכים לקבל מענה נאות. בתוך כך, בדיקה שערכו גורמי המנהל האזרחי, העלתה כי מצבם ההומניטרי של תושבי המחנות הולם, ואינו שונה באופן מהותי ממצבם של יתר תושבי אזור יהודה ושומרון. זאת, ביחס למכלול היבטי החיים, ובהם: דיור, מים ומזון, שירותי רפואה ומוסדות חינוך.

7. עוד נבקש להדגיש, כפי שהובהר גם בתגובה המקדמית, כי כוחות צה"ל אינם מבקשים לשהות במחנות הפליטים דרך קבע, ופיקוד המרכז מוסיף ומקדם שורה של מהלכים שנועדו לאפשר, בבוא העת, את יציאת הכוחות מן המחנות ואת חזרת התושבים לבתייהם, תוך שימור ההישגים המבצעיים שהושגו במסגרת מבצע "חומת ברזל".

בהקשר זה, נבקש לעדכן כי חלה התקדמות באשר להקמתם של מוצבים צבאיים בסמוך למחנות הפליטים, וזאת על מנת לאפשר בעתיד את שינוי פריסת הכוחות בשטח, לצד קידום פעולות לתיאום שיקומן של תשתיות אזרחיות שניזוקו במהלך הלחימה. עם זאת, חשוב לציין כי אף שגורמי המנהל האזרחי מצויים בקשר רציף עם מקביליהם ברשות הפלסטינית, לא ניתן להצביע כעת, למרבה הצער, על התקדמות ממשית בהיבט זה בתקופה הנסקרת.

כך בתמצית, וכעת ביתר הרחבה.

עיקרי העובדות הצריכות לעניין

8. הגם שהדברים פורטו בהרחבה רבה בתגובה המקדמית, ועל מנת שהקשרם של הדברים יהיה לנגד עיני בית המשפט הנכבד במסמך אחד, נבקש לעמוד בפתח הודעת העדכון על עיקרי העובדות הצריכות לעניין.
9. בחודש ינואר 2025, יצא צה"ל, בהנחיית הדרג המדיני, למבצע "חומת ברזל", שמטרתו המרכזית היא פירוק והוצאה מכשירות של הגדודים החמושים בצפון השומרון, תוך יצירת חופש פעולה מתמשך לכוחות צה"ל לסיכול טרור במחנות הפליטים. הצבא פועל למען השגת מטרה זו בדרכים שונות, לרבות באמצעות ביסוס תשתיות מבצעיות במחנות, שיאפשרו המשך פעילות מבצעית שוטפת לסיכול הטרור; תפיסת אמל"ח והשבתת אמצעים לייצור; ותפיסת כספים שהופללו ככספי טרור.
10. מבצע זה תוכנן מתוך ההכרה במגבלות אשר אפיינו את הטיפול הנקודתי במבצעי צה"ל הקודמים במחנות הפליטים, ועל-מנת להסיר את התורפה הביטחונית שנוצרה במחנות. כך, מבצע "חומת ברזל" חולק לשלושה שלבים מבצעיים מדורגים, המבוססים על מספר עקרונות, שהמרכזיים שבהם כללו פעילות מבצעית ופעולות נוספות שתכליתן להבטיח את שימור ההישגים הביטחוניים; יצירת חופש פעולה מתמשך לצה"ל בתחומי המחנות; ומניעת שיקום יכולות הטרור.
11. בשלב הראשון, שהחל בחודש ינואר 2025 כאמור, פעלו הכוחות במרחב בצורה עצימה, תוך ביצוע סריקות, איתור והשמדת תשתיות טרור, ביצוע מעצרים ופעילות סיכולית, עד כדי נטרול **הפעילות המאורגנת** של גדודי הטרור בשטחי מחנות הפליטים.
- בשלב השני, שהחל בחודש מרץ 2025, פעלו כוחות צה"ל לביסוס שליטה מבצעית ולארגון מבצעי מחודש של המרחב. במסגרת שלב זה, בוצעו פעולות מבצעיות, הנדסיות ותשתיות חיוניות, הנדרשות לשם ביסוס חופש הפעולה לכוחות. שלב זה, למעשה, הכין את הקרקע לפעילות מבצעית ממוקדת אשר עודנה מבוצעת במועד כתיבת שורות אלו, ותוכנן באופן הנועד ליצור תשתית עתידית שתשמר את השליטה המבצעית במחנות הפליטים גם בעתות שגרה.
- שלב זה אף כלל פריסה של תשתיות צבאיות חיוניות בתוך מחנות הפליטים, שתכליתן להבטיח אחיזה מבצעית מלאה של כוחות הביטחון במחנות הפליטים, נוכח הסכנה הביטחונית שנשקפת מהפעילות שהתבצעה בהן.
- השלב השלישי, הוא השלב בו כוחות צה"ל מצויים כעת, מבוסס על תפיסת "הגנה קדמית" – פריסת כוחות במרחבי מחנות הפליטים, על מנת לשמר את ההישגים המבצעיים שהושגו לטווח הזמן הרחוק, ולהקשות על התממשותם של איומים מאותם מרחבים, תוך נקיטת פעולות למען הבשלתה של סדרת תנאים ביטחוניים המתחייבים בראיית גורמי הביטחון, טרם יציאת הכוחות מן המרחב. הצורך ביישום תפיסה ביטחונית זו מבוסס על אינדיקציות מודיעיניות המצויות בידי המשיבים, על בסיסן הגיעו הגורמים הבכירים ביותר בפקוד המרכז ובצה"ל לכלל מסקנה כי שימור ההישג המבצעי מחייב את הישארות כוחות צה"ל במחנות הפליטים בשלב זה, לטובת חופש פעולה מתמשך, ולמניעת שיקום יכולות הטרור.

12. כפי שהוצג בתגובה המקדמית, הפעילות המבצעית במחנות הפליטים והשהייה הקבועה בהם הביאו לירידה בכשירות הארגונית של הגדודים בשלושת המחנות, ובעקבותיה לירידה במספר הפיגועים וההתרעות אודותם – **באופן שתתם לשיפור מיידי במצב הביטחוני בכלל גזרת יהודה ושומרון**, ובהתאם, השפיע אף על המצב הביטחוני בעורף ישראל. והכל, תוך בידול העיר המרכזית הסמוכה למחנות (גינין או טולכרם) ממחנה הפליטים עצמו, ותוך ניסיון מרבי, בתחומי המחנות, להבחין בין פעילי הטרור לאוכלוסייה האזרחית.

13. למעלה מן הצורך יצוין, כי מעבר לשיפור במצב הביטחוני באזור ובעורף ישראל, בידי גורמי הביטחון אינדיקציות לירידה גם בהיקף הפשיעה הפלילית בערים המרכזיות בשומרון כתוצאה מהשליטה המבצעית במחנות, ולהשפעות כלכליות חיוביות הנובעות משיפור המצב הביטחוני, התורמות לשיפור איכות חייהם של תושבים בלתי-מעורבים באזור.

14. ויוזכר, כי ההחלטה לצאת למבצע "חומת ברזל" התקבלה בעקבות הנחיית הדרג המדיני, ורק לאחר שהמבצעים הצבאיים הקודמים שננקטו לא הובילו לשינוי המציאות הביטחונית במחנות הפליטים ולמיגור הטרור בהם, כמו-גם לאחר שלא עלה בידי הרשות הפלסטינית לממש את אחריותה הביטחונית בשטח.

עוד חשוב להזכיר, כי כבר בעקבות סדרת המבצעים הקודמים במחנות הפליטים, ובהמשך לכך, במהלך הפעילות של הרשות הפלסטינית במחנות הפליטים, החלה האוכלוסייה האזרחית לעזוב את המחנות נוכח הלחימה שהתקיימה במקום, **וכי עזיבת המחנות נעשתה מבלי שכוחות צה"ל הורו לאוכלוסייה להתפנות מהמקום.**

15. מצוידים בעיקרי הדברים, נפנה לעדכון עליו הורה בית המשפט הנכבד.

עדכון על אודות הערכת המצב הביטחוניות

16. נכון למועד כתיבת הודעה זו, פעילות כוחות צה"ל במחנות הפליטים במסגרת מבצע "חומת ברזל" טרם הושלמה. לאחר בחינה מעמיקה, מצא מפקד פיקוד המרכז כי בשלב זה טרם הבשילו התנאים המבצעיים ליציאת כוחות הביטחון ממחנות הפליטים.

נבקש להדגיש כי אף בעת הנוכחית, **קיימות אינדיקציות מודיעיניות המצביעות על כוונת גדודי הטרור להיערך מחדש במחנות הפליטים, לאחר תום הפעילות הצבאית ויציאת כוחות צה"ל משטחם.** על כך ניתן יהיה לפרט בפני בית המשפט הנכבד במעמד צד אחד בלבד.

17. בשלב זה, כוחות הביטחון מוסיפים לפעול בשטח המחנות לשמירה על הביטחון, תוך סריקה מתמשכת אחר מטענים, אמל"ח ותשתיות טרור. לצד זאת, נותרו פעולות תשתיות נוספות המיועדות להתבצע במסגרת השלב השלישי של המבצע, ובהן השלמת עבודות ריבוד האספלט בצירים הביטחוניים שנפרצו במחנות – אשר ניתנים לנסיעה בכלי רכב צבאיים כבר כעת, ומשמשים את כוחות הביטחון בשגרה המבצעית – **והשלמת הקמתם של "מוצבים קדמיים" בסמוך למחנות הפליטים.**

18. זאת ועוד, בכוונת הצבא לבצע פעולות ביטחוניות נוספות שיאפשרו אחיזה מבצעית בשטח מחנות הפליטים לאחר תום המבצע. על פעולות אלו, מעצם טיבן, לא ניתן לפרט באופן גלוי. ככל שבית המשפט הנכבד ימצא זאת לנכון, ניתן יהיה לפרט גם עליהן במעמד צד אחד.

19. כאן המקום לעדכן כי אירועים ביטחוניים הוסיפו להתרחש במחנות הפליטים בפרק הזמן שחלף מאז מועד הדיון בעתירה. אירועים אלו ממחישים את המציאות הביטחונית המורכבת שעמה נאלצים להתמודד כוחות הביטחון כל העת, במהלך הפעילות המבצעית במחנות.

כך למשל, ביום 11.6.26, **נפצע באורח קשה קצין ההנדסה של החטיבה המרחבית מנשה, לוחם בדרגת רס"ן**. זאת, לאחר ש**מטען חבלה** התפוצץ בידי קצין ההנדסה, ובסמוך לחייל שהתלווה אליו לסיור בשטח מחנה הפליטים ג'נין. **פיצוץ המטען הוביל לפציעתו**, ולפינויו באופן מוסק לבית החולים שיבא. החייל הנוסף נפצע אף הוא כתוצאה מהפיצוץ. מן הגורמים המבצעיים נמסר כי עסקינן **במטען חבלה "מותמם"**, אשר נחזה לחפץ "תמים", עניין המעיד על מידת התחכום של גורמי הטרור אשר פועלים גם במועד כתיבת שורות אלו לבסס את תשתיות הטרור בתחומי מחנות הפליטים דווקא.

עוד נמחיש את טיב האיומים איתם נאלצים להתמודד כוחות הביטחון, באמצעות תיאור כרונולוגי של האירועים הבאים במחנה הפליטים ג'נין, מאז התקיים הדיון בבית המשפט הנכבד:

- א. ביום 2.4.26, במהלך פעולות סריקה שגרתיים במחנה הפליטים, אותר חשוד כשבחזקתו "אקדח אוויר".
- ב. ביום 10.4.26, זיהו הכוחות בשטח רעשי ירי, מכיוון ואדי בורקין. בהמשך לכך, אותר חשוד בסמוך למוצב המשמש את כוחות הביטחון ואותר אמל"ח בשכונת גנים.
- ג. ביום 11.4.26, אותר מטול רימונים בשכונת גנים. המטול נתפס על-ידי כוחות הביטחון.
- ד. ביום 12.4.26, במהלך פטרול שגרתי של כוחות הביטחון, יודו לעבר הכוחות אבנים בעודם נעים על ציר תנועה.
- ה. בימים 24-27.4.26, זיהו הכוחות בשטח רעשי ירי ממספר כיוונים שונים. חרף מאמצים לאיתור מקור הירי, לא עלה בידיהם להתחקות אחריו.
- ו. ביום 26.5.26, יודו אבנים לעבר שיירה לוגיסטית בשטח מחנה הפליטים.
- ז. ביום 28.5.26, במהלך סריקה שגרתי, איתרו כוחות הביטחון מטען דמה בשכונת גנים.
- ח. ביום 3.6.26, התבצעה זריקת אבנים לעבר כוחות הביטחון סמוך לשכונת גנים.

בדומה לכך, אירועים ביטחוניים חמורים התרחשו, ומוסיפים להתרחש, גם במחנות הפליטים **טולכרם ונור א-שמס:**

א. ביום 8.4.26, אותרה **מעבדת מטענים** במחנה הפליטים טולכרם. יומיים לאחר מכן, הושמדה מעבדת המטענים על תחולתה. במעבדת המטענים נמצאו **כ-200 מטעני צינור**; **50 ק"ג חומר נפץ; ועשרות בלוני גז**. מדובר בהיקף משמעותי מאוד של אמצעי לחימה, שעלולים היו להוביל למוות ולפציעה של אזרחים רבים ושל אנשי כוחות הביטחון, לו תוכניותיהם של גורמי הטרור היו מתמשות.

ב. ביום 12.5.26, אירעה הפרת סדר במחנה הפליטים טולכרם אשר כללה עשרות פלסטינים, וזאת בסמוך לאיתור בו ממוקמים כוחות לוחמים בשטח המחנה. במסגרת הפעולות שנעשו למען פיזור, עיכבו כוחות הביטחון חמישה חשודים.

מעבר לאמור, קיימת אינדיקציה עדכנית וקונקרטית להימצאות מטענים נוספים בשטח מחנה הפליטים נור א-שמש. מטעמים מובנים, לא ניתן להרחיב בגלוי על האמור, והמשיבים ערוכים להרחיב על העניין במעמד צד אחד, ככל שתינתן לכך הסכמת העותרים ובית המשפט יקבע כי הדבר נדרש.

20. הנה כי כן, נוכח האירועים הביטחוניים שתוארו לעיל, כמו-גם אינדיקציות מודיעיניות והערכות גורמים בכירים ביותר בפיקוד מרכז, עמדת מפקד הפיקוד היא כי **הצורך המבצעי העומד בבסיס מגבלת התנועה, מוסיף לחול גם כיום**. זאת, בעוד הפעילות הצבאית במחנות הפליטים נמשכת, ומשיש צורך בקיומו של מרחב המאפשר את פעילות הכוחות בבטחה.

הדברים אמורים על אחת כמה וכמה, נוכח הערכת המצב העדכנית בכלל זירת איו"ש, לפיה קיימת עלייה בשימוש במטענים ובמטעני דמה ואף בפיגועי משיכה. לפיכך, הסיכונים הקיימים במרחב המחנות בשגרה אף מתעצמים בעת הנוכחית, והמפקד הצבאי פועל לשם איון הסיכון הביטחוני ולמניעת פגיעה בחיים ובנפש. לפיכך, נוכח הערכת המפקד הצבאי כי יציאה מהמחנות עלולה להשיב את הגלגל לאחור ולהסלים את המצב הביטחוני, עמדת המשיבים היא כי הצורך בהמשך הפעילות במחנות והשהות בהם, בעינו עומד.

יובהר כי בראיית גורמי הביטחון, הערכת האיום בשלושת מחנות הפליטים דומה במהותה, ואירועים ביטחוניים נוספים עלולים להתרחש כל העת. משכך, אין בהיקף האירועים הביטחוניים שהתממשו בפועל בכל אחד מן המחנות בתקופה הרלוונטית, כדי ללמד על פער מהותי בצורך הביטחוני העומד ביסוד המשך פעילות כוחות צה"ל בהם או על מידת הסיכון הנשקפת לכוחות הביטחון בשטח כל אחד מהמחנות.

21. לצד האמור, ומתוך רצון לצמצם ככל הניתן את הפגיעה בתושבי מחנות הפליטים, ראו המשיבים לנכון לבחון מחדש את האפשרות לצמצם את מרחב פוליון מגבלת התנועה במחנות.

בחינה זו, שנערכה הן ביחס למחנות הפליטים טולכרם ונור א-שמש והן ביחס למחנה הפליטים ג'נין, העלתה כי בשלב זה אין אפשרות לצמצם את מרחב מגבלת התנועה בטולכרם ובנור א-שמש. זאת, משנמצא כי צמצום כאמור עלול לפגוע ביכולת הכוחות לעמוד במשימתם, **ואף להעמידם בסיכון ממשי לפגיעה בגופם ובחיהם** – בשים לב להיסטוריה הגזרתית ולהערכת המצב המבצעית העדכנית.

במסגרת הבחינה שנערכה ביחס למחנה הפליטים ג'נין, ובעקבות פניות מתושבי מחנות הפליטים, איתרו המשיבים שגגה שנפלה בשרטוט הפוליון במסגרת צווי הכתר הקודמים שנחתמו במחנה הפליטים ג'נין, אשר הותירה מחוץ למרחב מגבלת התנועה מבנים שבהם שוהים בפועל כוחות צה"ל כחלק ממשימת ההגנה הקדמית המוטלת עליהם – שגגה שאינה תואמת את הצורך הצבאי העומד ביסוד מגבלת התנועה. משכך, תוקנה השגגה בהזדמנות הראשונה, ומרחב מגבלת התנועה הותאם לחיי המעשה, בראי פריסת הכוחות בשטח – אשר נותרה בעינה וללא כל שינוי.

בחינה עדכנית נוספת שנערכה ביחס למחנה הפליטים ג'נין, הובילה לתיקון גבולות צו הכתר ביום 20.8.26, **ולגריעת בית החולים הממשלתי מגבולותיו**. יובהר כי בית החולים הממשלתי נכלל אמנם בגבולותיהם של צווי הכתר הקודמים שהוצאו ביחס למחנה, אך אלו לא נאכפו בפועל בעניינו, ובית החולים הוסיף לפעול במקביל לפעילות המבצעית בסביבתו.

במסגרת הבחינה המחודשת של צו הכתר, בשים לב לצרכיהם ההומניטריים של תושבי ג'נין בכלל ותושבי המחנה בפרט, ולאור הניסיון המבצעי המצטבר של כוחות הביטחון במרחב לצד המשך פעילות בית החולים, נמצא כי אין בגריעתו משטח הצו כדי לפגום באופן יסודי בתכלית הביטחונית שבבסיסו. זאת, בראי פריסת הכוחות בשטח, ומשנמצא כי ניתן לתת מענה ביטחוני הולם לסיכון הנובע מתנועה ערה במרחב בית החולים.

לצד זאת, לצורך מתן מענה ביטחוני הולם לכוחות השוהים במחנה, הוסיפו גורמי הביטחון לבחון את גבולות צו הכתר במרחב. בחינה זו העלתה כי ביחס למספר מבנים נוספים קיים צורך, מטעמי הכרח צבאיים, להרחיב באופן **מבוקר ומצומצם** את גבולות הכתר. בהתאם לכך, תוקן צו הכתר כך שיכלול מספר מבנים נוספים הממוקמים בצמוד למוצבים ולצירים המרכזיים המשמשים את כוחות הביטחון במחנה, ואשר יוצרים איום ממשי עליהם.

ההרחבה נעשתה לאחר בחינה פרטנית של הצורך בתיקון צו הכתר ביחס למבנים האמורים המצויים בפאתי המחנה. במסגרת בחינה זו, שקלו הגורמים המוסמכים את הפגיעה הכרוכה בהרחבת צו הכתר, ובכללה את מצב האכלוס של המבנים, לצד שיקולים ביטחוניים. בהקשר זה יצוין כי קיימים מבנים נוספים אשר בחינה ראשונית העלתה כי קיים צורך ביטחוני בהכללתם בגבולות צו הכתר ואולם, מבנים אלו לא נכללו בגבולות הצו בסופו של דבר – משנמצא כי הכללתם אינה נדרשת במידה המצדיקה את הפגיעה הנוספת הכרוכה בכך. יובהר כי המבנים שנכללו בגבולות צו הכתר המתוקן אינם מאוכלסים, למעט שני מבנים בלבד.

לעמדת המפקד הצבאי, גבולות צו הכתר העדכני משקפים אפוא את נקודת האיזון הראויה בין צרכי הביטחון של הכוחות הפועלים במרחב, לבין צרכיהם ההומניטריים של תושבי מחנות הפליטים.

צילום צו הכתר העדכני במחנה הפליטים ג'נין, מיום 20.8.26 מצורף ומסומן **מש/1**.

עדכון על אודות מהלכים שיאפשרו את יציאת כוחות צה"ל וחזרת התושבים

הקמת מוצבים צבאיים מחוץ לשטח המחנות

22. ביום 7.5.26 חתם מפקד פיקוד המרכז על צו בדבר תפיסת מקרקעין ת"70/26 (יהודה ושומרון) התשפ"ו – 2026, למען הקמת מוצב צבאי בסמוך למחנה הפליטים ג'נין, לאחר עבודת מטה סדורה וקבלת כלל האישורים הנדרשים. בראייה ארוכת טווח, נועד המוצב להסדיר את פריסת הכוחות בקרבת המחנה כחלק ממימוש התנאים ליציאת כוחות הביטחון משטחו, תוך שמירה על ההישגים הביטחוניים; כאשר בטווח המיידי, נועד להחליף את הפריסה הקיימת של הכוחות במרחב, ולספק להם תנאים מבצעיים מיטביים ומשופרים.

צילום צו תפיסה ת"70/26 מצורף ומסומן מש/2.

עבודות ההקמה החלו ביום 16.6.26 והן מתמקדות כעת בהכשרת הקרקע. מגורמי הצבא המסר, כי העבודות צפויות להסתיים בעוד מספר חודשים. לצורך אבטחתן, חתם מפקד פיקוד המרכז על מגבלת תנועה החלה על הפוליון הסמוך לשטח העבודות, שתוקפה עד ליום 4.10.26, בהתאם לצפי סיום העבודות להקמת המוצב.

צילום ההוראה בדבר הגבלת תנועה ותעבורה (כתר מ.פ. ג'נין אזור ב'), מיום 31.5.26, מצורף ומסומן מש/3.

23. נוסף על המוצב האמור, מקודמת בחינה להקמת מוצבים דומים בסמוך למחנות הפליטים טולכרם ונור א-שמס, כחלק מתפיסה ביטחונית כוללת ביחס לאופן השליטה והנוכחות הצבאית הנדרשת בגזרת מחנות הפליטים. עבודת המטה בעניינם נמצאת בראשיתה.

העברת האחריות על הביטחון והסדר הציבורי במחנות הפליטים

24. בתגובתם המקדמית ציינו המשיבים כי במסגרת בחינת המועד בו תתאפשר חזרת התושבים לבתיהם, גובשו תנאים ליציאת כוחות צה"ל ממחנות הפליטים, הכוללים רשימת הסדרים ביטחוניים הנדרשים להתקיים טרם יציאת הכוחות מן המקום, והחזרת האחריות לניהול השטח לידי הרשות הפלסטינית, האמונה על הסדר הציבורי במקום בהתאם להוראותיו של הסכם הביניים.

בהמשך לכך, נבקש לציין כי קציני המנהל האזרחי עודם מצויים בקשר רציף עם מקביליהם ברשות הפלסטינית, בעניין יציאתם המדורגת של כוחות צה"ל ממחנות הפליטים ונטילת האחריות לביטחון ולסדר הציבורי בהם בידי הרשות הפלסטינית, בהתאם למסגרת ההסכמית שבין הצדדים.

עם זאת, נמסר כי לא ניתן להצביע על התקדמות ממשית בהיבט זה בחודשים האחרונים.

25. המשיבים יבקשו להוסיף ולעדכן כי המנהל האזרחי ומנהלות התיאום והקישור עמלים על מיפוי נזקי התשתיות במחנות הפליטים וקידום תוכניות לשיקומם. לצורך כך, התאפשרו בעת האחרונה סיורים ותיאומים של גורמים פלסטיניים ובין-לאומיים, כאשר חלקם נערכו בתוך שטחי המחנות, וזאת חרף המורכבות הביטחונית הכרוכה בכך לצד המשך פעילות כוחות צה"ל במקום.

במקביל, המנהל האזרחי ומנהלות התיאום והקישור מעודדים קידום ותיקון של תשתיות אזרחיות במרחבים הסמוכים ובפאתי מחנות הפליטים. כך, כלל הבקשות שהועברו לצורך תיקון ושיקום תשתיות וצירים, נבחנו ואושרו בהתאם לצורך.

ואולם, נוכח טיב הפעילות הביטחונית המוסיפה להתקיים בשטח מחנות הפליטים, לא בוצעו בפועל, במהלך ארבעת החודשים האחרונים, תיקונים מהותיים לתשתיות שניזוקו בתוך שטח מחנות הפליטים.

עדכון על אודות המענה לצרכים ההומניטריים של האוכלוסייה

26. כידוע, וכפי שפורט בתגובה המקדמית, בהתאם למסגרת ההסכמית שבין מדינת ישראל לרשות הפלסטינית, זו האחרונה מחזיקה במלוא הסמכויות האזרחיות ביחס לפלסטינים בשטח מחנות הפליטים. משכך, האחריות לאספקת צרכיהם של תושבי מחנות הפליטים, מוטלת תחילה על הרשות הפלסטינית (ראו גם סעיפים 126-128 לתגובה המקדמית).

27. בצד זאת, גורמי המנהל האזרחי פועלים כל העת למען גיבוש תשתית עובדתית ביחס למצבם ההומניטרי של תושבי אזור יהודה ושומרון בכלל, ותושבי מחנות הפליטים שעזבו את מרחב המחנות בפרט. המנהל האזרחי הוא גוף בעל מומחיות בגיבוש תשתית עובדתית אזרחית מקיפה והוא עושה כן באמצעות הצלבת מידע ממקורות שונים הכוללים: קיום פגישות ושיח רשמי עם גורמי הרשות הפלסטינית; קיום שיח עם גורמים מובילים בציבור הפלסטיני; קיום שיח עם תושבי איו"ש במהלך פעילויות וסיורים; וכן בפרסומים גלויים בפלטפורמות השונות.

28. בהיתן האמור, המשיבים יבקשו לעדכן את בית המשפט הנכבד כי ככלל, תושבי המחנות מוסיפים ליהנות מתמיכה שניתנת להם במגוון היבטי החיים על-ידי מספר גורמים, בהם ניתן למנות את הרשות הפלסטינית, הרשויות המקומיות הפלסטיניות, וארגונים בין-לאומיים שונים. בפרק הזמן שחלף מאז תחילת מבצע "חומת ברזל", הוענקו לתושבי מחנות הפליטים בפועל מענים שונים על-ידי הגופים הנזכרים לעיל - לרבות סיוע כספי, ותרומות של מזון, ציוד בסיסי ומוצרי היגיינה.

29. עוד יצוין כי פיקוד המרכז והגורמים הכפופים לו מאפשרים את פעילות ארגוני הסיוע הרשומים, אשר פועלים למען הבטחת צרכיהם ההומניטריים של תושבי מחנות הפליטים. כמו-כן, מנהלות התיאום והקישור הרלוונטיות ממשיכות לאפשר תיאום גישה לתוך שטח מחנות הפליטים לצורך פינוי רכוש וציוד אישי שנותר במקום. זאת, בעקבות פניות שמתקבלות בנושא ובשים לב לנסיבות הביטחונית המשתנות. עתה נפנה להרחיב על כל אחד מהיבטי החיים האמורים.

דיוור

30. לפי הנתונים המצויים בידי גורמי המנהל האזרחי, כ-90% מתושבי מחנות הפליטים שהתפנו מבתייהם מצאו פתרונות דיוור חלופיים: תושבי מחנות הפליטים טולכרם ונור א-שמס מתגוררים בעיקר בבתיים שכורים באזור טולכרם, ותושבי מחנה הפליטים ג'נין - בעיקר בקרבת העיר ג'נין, כאשר חלקם עברו להתגורר בבתיים נוספים שבבעלותם מחוץ לשטח המחנה. חלק מהתושבים בחרו לשהות במחוזות נוספים ברחבי אזור יהודה ושומרון.

31. נכון למועד כתיבת הודעה זו, מספר מצומצם בלבד של תושבי מחנות הפליטים שוהה במתקנים זמניים, כשבהתאם לשיח השוטף שמקיימים גורמי המנהל האזרחי עם מקביליהם הפלסטינים, משפחות אלו ממשיכות לקבל סיוע שוטף מאת הרשות הפלסטינית, הרשויות המקומיות וארגונים בין-לאומיים.

32. כפי שצוין בתגובה המקדמית, לא התקבלו במנהל האזרחי פניות בבקשה לסיוע במציאת פתרון דיוור, ובבדיקה שנערכה לא עלו אינדיקציות לתושבים שלא מצאו פתרון חלופי. המשיבים יבקשו לעדכן כי מצב זה לא השתנה, וזאת אף בחלוף כארבעה חודשים ממועד הדיון בעתירה.

מים ומזון

33. בדיקות שערכו גורמי המנהל האזרחי לא העלו אינדיקציות למחסור במים או במוצרי מזון בסיסיים בקרב תושבי מחנות הפליטים, אשר ממשיכים ליהנות מאספקה סדירה של השניים - בין היתר במסגרת תוכניות סיוע הומניטריות המופעלות בידי ארגונים בין-לאומיים, לצד תרומות מזון המתקבלות באמצעות מנגנוני סיוע מקומיים ויוזמות פרטיות. כך, לצורך הדוגמה, במסגרת מענק שהוענק לתושבי נור א-שמס בחודש יוני, חולקו כ-500 חבילות מזון.

כלכלה ועבודה

34. על יסוד נתונים המצויים בידי גורמי המנהל האזרחי, אכן קיים במרחב מחנות הפליטים קושי תעסוקתי מסוים. עם זאת, קושי זה אינו ייחודי לתושבי מחנות הפליטים, אלא משקף מגמה רחבה יותר בכלל שוק העבודה הפלסטיני באזור יהודה ושומרון - שהחריפה בשנתיים וחצי האחרונות.

35. לצד הקושי האמור, המאפיין את שוק העבודה באזור יהודה ושומרון כולו, ניתן מענה ממשי לצרכים הכלכליים של תושבי מחנות הפליטים באמצעות שילוב של סיוע כספי ישיר וצעדים לתמיכה בפעילות הכלכלית באזור.

במישור הסיוע הישיר, עוד בטרם מועד הדיון בעתירה, למעלה מ-95% מתושבי מחנות הפליטים טולכרם ונור א-שמס שהתפנו מבתייהם קיבלו סיוע כספי בסך כ-3,000 ש"ח למימון הוצאות שכירות לתקופה של שלושה חודשים, וכ-280 משפחות - בדגש על אוכלוסיות מוחלשות - קיבלו סיוע משלים בסך כ-1,000 ש"ח. מענקים כספיים נוספים מועברים לתושבי המחנות מעת לעת.

במקביל, ננקטו צעדים עקיפים לתמיכה בפעילות הכלכלית במרחב, ובהם פתיחת מעבר ג'למה הממוקם צפונית לג'נין והרחבת שעות הפעילות במעברים חסם עינב ותאנים - צעדים המוסיפים להתקיים גם בימים אלו (ראו סעיף 62 לתגובה המקדמית). עוד יצוין כי בטולכרם התקיימה תערוכה שמשכה כ-400,000 תושבים, וצפויה להתקיים תערוכה נוספת בעיר סביב חודש אוקטובר 2026.

רפואה

36. יובהר תחילה כי שירותי הרפואה החיוניים עבור תושבי מחנות הפליטים ניתנו ממילא, עוד בטרם החל מבצע "חומת ברזל", בבתי חולים הממוקמים מחוץ לשטח המחנות, ולא בתוכם.

בהקשר הזה יובהר כי בקרבת מחנות הפליטים טולכרם ונור א-שמס ממוקמים מספר בתי חולים. הגדול שבהם הוא בית החולים הממשלתי תאבת' תאבת', ולצידו פועלים גם בית חולים של הסהר האדום, בית חולים פרטי נוסף, ומרפאה גדולה בכפר עתיל – הממוקמים כולם בסמוך למחנה טולכרם. לצידם, בטולכרם, מצויות עוד מרפאות רבות למענה רפואי ראשוני.

בסמוך למחנה הפליטים ג'נין ממוקם בית החולים הממשלתי אבן-סינא, וזאת בנוסף למרפאות רבות נוספות למענה רפואי ראשוני המצויות בג'נין.

אשר על כן, פעילות כוחות צה"ל במחנות אינה פוגעת בנגישותם של תושבי המחנות שעזבו לשירותי הרפואה החיוניים הללו.

37. גם במהלך ארבעת החודשים שחלפו ממועד הדיון בעתירה, המשיכו תושבי מחנות הפליטים לקבל שירותי רפואה ראשונית באמצעות מרפאות ייעודיות הפועלות בדנאבה ובאיכתבא, וחלקם - בעלי ביטוח בריאות ממשלתי - אף המשיכו ליהנות משירותים רפואיים במרפאות ובבתי החולים של משרד הבריאות הפלסטיני.

38. לשם שלמות התמונה, יצוין כי לאחרונה התקיימה שביתת רופאים במערכת הבריאות הפלסטינית, אשר הסתיימה בעת האחרונה, ושירותי הרפואה הציבוריים ממשיכים להינתן במתכונת מצומצמת בכלל אזור יהודה ושומרון – ובשים לב לכך שהרופאים עובדים שלושה ימים בשבוע בלבד. מצב דברים זה, משפיע מטבע הדברים על היקף וזמינות השירותים הרפואיים לכלל האוכלוסייה, ואינו ייחודי לתושבי מחנות הפליטים.

חינוך

39. ככל הידוע לגורמי המנהל האזרחי, גם במהלך החודשים האחרונים, לא נמצאו פערים מהותיים בנגישותם של ילדי מחנות הפליטים למסגרות החינוך. מערכת החינוך הייעודית עבור ילדי מחנות הפליטים ממשיכה לפעול בשטחי הרשות הפלסטינית, באמצעות מסגרות חלופיות. ילדי מחנה הפליטים ג'נין, השתלבו במערכת החינוך בעיר ג'נין; בעוד ילדי מחנה הפליטים טולכרם, השתלבו בבתי ספר ברחבי העיר טולכרם. עוד יצוין כי בית הספר המצוי בפאתי מחנה הפליטים טולכרם נפתח במהלך שנת הלימודים האחרונה, כבשגרה.

40. יובהר כי פיקוד המרכז והגורמים הכפופים לו לא הטילו כל מגבלה על המשך פעילותם של מוסדות חינוך המצויים מחוץ לגבולות פוליון צווי הכתר.

הארכת תוקפם של הצווים בדבר הגבלת תנועה ותעבורה במחנות הפליטים

41. יוזכר, כי עם יציאת כוחות צה"ל למבצע "חומת ברזל" חתם המפקד הצבאי, מכוח הסמכויות הנתונות לו בדין האזור, בהתאם לתקנות 122 ו-124 לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945 וסעיפים 316 ו-317 לצו בדבר הוראות ביטחון (נוסח משולב) (יהודה והשומרון), התשי"ע-2009, על צווי כתר בשטח שלוש מחנות הפליטים, שבמסגרתם הוטלה מגבלה על הכניסה לשטחם. הצווים נחתמו לאחר שקילת השיקולים הצבאיים והביטחוניים העומדים בבסיסם, לצד השלכותיהם על תושבי מחנות הפליטים.

42. תוקפם של הצווים במחנות הפליטים טולכרם ונור א-שמש הוארך 11 פעמים ובמחנה הפליטים ג'נין 12 פעמים החל מתחילת המבצע, בכל פעם לאחר בחינה עתית של נחיצותם הצבאית לצד שיקולים הומניטריים - תהליך סדור שבו נוטלים חלק הגורמים המבצעיים, המנהל האזרחי והייעוץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון, לשם גיבוש תשתית עובדתית מלאה טרם כל הכרעה.

43. ביום 31.5.26 הוארך כדין תוקפם של הצווים עד ליום 31.7.26. ביום 29.7.26 חתם מפקד פיקוד מרכז על צווי כתר נוספים למחנות הפליטים. במחנות הפליטים טולכרם ונור א-שמש, הוארכו הצווים ללא תיקון גבולות צווי הכתר הקודמים, עד ליום 30.9.26.

במחנה הפליטים ג'נין, הוארך הצו ללא תיקון גבולות צו הכתר הקודם, עד ליום 20.8.26. יוער כי מועד פקיעת הצו נקבע בשים לב לצורך שעלה מטעם החטיבה המרחבית לקיים בחינה מחודשת של פוליון הכתר, בהתאם לצרכים המבצעיים, כמפורט לעיל.

בהתאם, ביום 20.8.26 חתם מפקד פיקוד המרכז על צו כתר מתוקן למחנה הפליטים ג'נין, אשר גרע את בית החולים הממשלתי מגבולות צו הכתר, וכלל הרחבות נקודתיות בסמוך למוצבים ולצירים המצויים בשימוש כוחות הביטחון. תוקפו של צו הכתר נקבע עד ליום 30.9.26, בהלימה לצווי הכתר שנחתמו במחנות הפליטים טולכרם ונור א-שמש.

פניות נוספות שהתקבלו בעת האחרונה לעניין פעולות צה"ל במחנות הפליטים

44. ביום 1.3.26 התקבלו בלשכת הייעוץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון שלוש פניות דומות, ביחס לכל אחד ממחנות הפליטים, שעניינן הבטחת צרכיהם ההומניטריים של התושבים ופיצוי בגין נזק שנגרם לרכוש פרטי במהלך הפעילות הצבאית.

45. ביום 26.7.26 הופץ מענה לפניות, ובו צוין כי צרכיהם ההומניטריים של תושבי מחנות הפליטים מסופקים כדין, וכי ביחס לפיצויים באפשרות הפונים להגיש בקשות פרטניות לדמי שימוש במקרקעין שנתפסו לצרכים צבאיים, אשר ייבחנו בהתאם לדין ולפסיקה.

צילום הפניות מיום 1.3.26, והמענה מטעם יועמ"ש איו"ש מיום 26.7.26, מצורף ומסומן מש/4.

46. ביום 26.4.26 התקבלה פנייה בעניין מניעת גישה לחמישה מבנים בשכונת ג'בריאט שבפאתי מחנה הפליטים ג'נין, על רקע הפער - אשר הוזכר לעיל - בין פריסת הכוחות בפועל לבין הפולגון שנחתם בצו מגבלת התנועה, פער שתוקן בהארכת התוקף האחרונה של הצו.

47. ביום 16.7.26 הוגשה עתירה שיסודה בפנייה זו – בג"ץ 48871-07-26 **חמאד נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית**. ביום 22.7.26 הופץ מענה לבא כוח העותרים, ובו הובהר הפער האמור וכי המתגוררים בשלושה מן המבנים רשאים לשוב לביתם; ביחס לשני המבנים הנותרים - המצויים בתוך פולגון צו הכתר העדכני, ואחד מהם משמש בפועל את כוחות הביטחון מכוח צו תפיסה - הובהר כי גישה אליהם אפשרית בתיאום בלבד.

בהמשך לכך, ביום 26.7.26 הוגשה תגובה מקדמית לעתירה הנ"ל, ובה צוין, בין היתר, כי משהשתנתה התשתית העובדתית שביסודה, העתירה התייתרה ודינה להימחק. ביום 27.7.26 הורה בית המשפט הנכבד לעותרים להודיע אם הם עומדים על עתירתם במתכונת בה הוגשה. בהמשך לכך, הוגשה הודעה מטעם העותרים, ובית המשפט הנכבד הורה למשיבים להתייחס לאמור בה. העתירה עודנה תלויה ועומדת בפני בית המשפט הנכבד.

סיכומו של דבר

48. על יסוד כלל המקובץ לעיל, אין למשיבים אלא לחזור על עמדתם כפי שהובאה בתגובה המקדמית לפיה דין העתירה להידחות.

כפי שפורט לעיל, בחינה עתית שערך המפקד הצבאי העלתה כי לא חל עדיין שינוי מהותי בנסיבות משטרם הבשילו התנאים שיאפשרו את יציאת כוחות צה"ל מן המחנות תוך שימור הישגי מבצע "חומת ברזל"; וכי צרכי הביטחון אינם מאפשרים, בעת הנוכחית, את חזרת התושבים לבתיהם. לעמדת גורמי הביטחון, יציאה מן המחנות בשלב זה עלולה לפגוע באופן ממשי בהישגים הביטחוניים שהושגו, ולאפשר לגורמי הטרור לשוב ולהתבסס במרחב.

49. עם זאת, יובהר שוב כי המפקד הצבאי מוסיף לייחס חשיבות רבה למצבם של תושבי מחנות הפליטים שהתפנו מבתיים.

תושבי המחנות, ובהם העותרים, ממשיכים לקבל מענה לצרכיהם ההומניטריים במגוון תחומי החיים, ומצבם, ככלל, אינו שונה באופן מהותי ממצבם של יתר תושבי אזור יהודה ושומרון. במקביל, פיקוד המרכז מוסיף לפעול ליצירת התנאים שיאפשרו, בבוא העת, את יציאת כוחות צה"ל מן המחנות ואת חזרת תושביהם לבתיהם, תוך שמירה על ההישגים הביטחוניים.

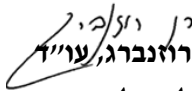
50. בנסיבות אלו, עמדת המשיבים היא כי המשך שהות כוחות צה"ל במחנות הפליטים, לצד המשך המגבלות על חזרת התושבים לשטחם, עודם הכרחיים ומתחייבים בעת הנוכחית, מטעמים ביטחוניים מובהקים - וזאת, לצד המשך מתן הדעת לצרכים ההומניטריים של תושבי המחנות וקידום הפעולות הנדרשות להשלמת המבצע ולחזרת התושבים לבתיהם.

51. העובדות המפורטות בהודעה זו יתמכו בתצהירו של אל"ם רועי יתח, קצין אג"ם בפקוד המרכז של צה"ל, אשר קרא ואישר את נכונות העובדות. מטעמים טכניים לא עלה בידו לחתום על תצהירו עובר למועד הגשת הודעה זו. תצהירו יוגש בימים הקרובים.

היום, י"א באלול, תשפ"ו

24 באוגוסט, 2026

מתניה רוזין, עו"ד
סגן במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

רן רוזנברג, עו"ד
סגן מנהל מחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה